

לא מפונקים, מפוכחים

למערכות גדולות אל מול הדאגה לעצמם ולמיצובם האישי. נכון, שכני דור ה-Z רגישים יותר לנושאים חברתיים וסביבתיים ולהשקיע מאמצים בכיוונים אלה. עניין אחד הוא להתעקש על קפה עם חלב שקדים ולהקפיד למחור את הובל הבית. עניין אחר הוא להיות פעיל פוליטי המקדיש את חייו לנושאים אלה.

מקובל לבקר את בני הדורות הללו על חוסר המעורבות והנכונות לשלם מחירים. על כך שהם נוטים עבודה ברגע לטובת עבודה אחרת המשלמת להם יותר או שבה יש תנאים טובים יותר. המבקרים הם דור ההורים שנמק במ"קום עבודה אחד תוך "נאמנות" למעסיק שלא פעם ניצל אותם, שחששו לשנות מקום מגורים, להגה שחרף מציאות קשה המשיכו להאמין שיש מי שדואג להם.

מי טועה כאן?

ייתכן שהתבוננות מהצד או אפתיה פוליטית היא תכונה נרכשת של דורות שהבינו מה חשוב ומה המצאה חשובה: שבכמה עשרות השנים הטובות שלך מעת שעמדת על דעתך ועד זקנה חייך יהיו טובים ככל הניתן. חשוב שתתבונן בפיכחון על מניפולציות ארגוניות ופוליטיות המגייסות אותך למען מטרות שבסופו של דבר לא יעבדו למענך על ידי אנשים שלא חושבים על טובתך. פחות חשוב: מה מצפה המדינה ממך. מה נדמה לך שאתה אמור להקריב כנגד טובתך האישית. סדרי העדיפות שקובעים עבורך המנהיגים. סדרי עדיפות שאתה מבין שאין להם קשר ליום יום שלך. לא היום, ולא בעוד עשר שנים.

ייתכן שהצעירים אינם מפונקים אלא מפוכחים. פעם היו אומרים כאן, אגב קיטי ג'נובוזה, שבאמריקה אדם יכול למות באמצע הרחוב וכולם ידלגו מעליו, ואילו כאן ארץ זבת חלב, דבש ועזרה הדדית. זה לא נכון. או אולי יש התפכחות גלוקאלית ברעיון הזה של אם אין אני לי, מי לי. עד שיימצא מי שיפתה את הצעירים במה שחשוב להם. אולי אז יקשיבו. אולי לא. מה שיבוא.

הבחירות האחרונות העבירו ישראלים, רובם מן הסתם מן המחנה המפסיד, עמוק יותר אל התסמונת המכונה "אפקט הצופה מן הצד". מכל עבר נשמעות אמירות על התנתקות מצריכת חדשות, העמקת חוסר העניין ותחושה של הסרת אחריות סופית ומוחלטת על ה"מצב". התסמונת הזו קיבלה את שמה לאחר אירוע מזעזע ב-1964, אז נרצח זה קיטי ג'נובוזה ברובע קווינס בניו יורק למול עיניהם הצופות של כ-40 אנשים שלא התקשרו למשטרה. האפקט נהפך לאבן פינה בפסיכולוגיה החברתית, ולביטוי של די-לול אחריות, ואמונה שמישהו אחר ודאי יטפל בעניינים. חשיבותו של אפקט הצופה מן הצד היא כמובן בכך שהוא מנוגד לציפייה מבוטאנוש להיות מעורב, לקחת אחריות, למנוע פשע.

להבדיל, גם הציפייה לסוג מעורבות כזו לא התקיימה בבחירות האחרונות, והיא בולטת במיוחד בקרב צעירים. קולם של הצעירים השואפים לדמוקרטיה, לליברליות, לתרבות פתוחה ופלורליסטית - לא בא לידי ביטוי. מרצ, המייצגת אולי את קולם משמאל, לא עברה את אחוזי ההצבעה. זהבה גלאון בת ה-66, היא לא בדיוק נציגה מובהקת שלהם. מן הצד השני, גם הדר מוכתר, ספק דמות עצמאית, ספק בוט ליכודי, הצליחה לגייס רק 8,800 קולות, עם מפלגת הצעירים הבורחים שלה. אם, לפי נתוני המשרד לשיוויון חברתי, בני ובנות 18-35 הם כרבע מהאוכלוסייה. איפה הם, והיכן מאבקם על הנושאים שאמור להיות אכפת להם מהם?

השאלה איפה הצעירים ומעורבותם בנושאים פוליטיים היא אכן מטרידה. בספר שראה אור השנה ועוסק בתקשורת מסורתית ודיגיטלית ובמעורבות הפוליטית של צעירים, האירו החוקרות פינה לאלה וקלאודיה קיפלי מאוניברסיטת בולוניה את החשיבות האדירה של השתתפותם של צעירים בשמירה על הדמוקרטיה והמשחק הפוליטי ההוגן. הן כינו את צעירי ההווה "אורחים גלוקאליים", ותיארו את תרומתם הפוחתת למאמצים לשימור הדמוקרטיה ולמעמקי החשיבה הפוליטית.

הצעירים האלו, לדבריהן ולדברי חוקרים נוספים, אינם צו Political Apathy (אפתיה פוליטית), לצד עניין בנורשאים טרנדיים או בדמויות פוליטיות קיצוניות וססגוניות. אחד ההסברים המרכזיים לניתוק של הצעירים מהמשחק הפוליטי הוא בכך שהם מבינים שהפוליטיקאים אינם עסוקים, ולא יהיו עסוקים בהם ובדברים שהם זקוקים להם. תחושתם היא כי מעורבותם שלהם עצמם תשפיע בצורה אפסית, ומכאן שאין טעם במאמץ.

רבות נכתב על דורות ה-Z וה-Z' בהקשר של נכונותם להתאמץ, מעורבותם הארגונית, נאמנותם ככיכול

בני דור ה-Z רגישים יותר לנושאים חברתיים וסביבתיים אך אין זה בהכרח מעיד על נכונותם להשקיע מאמצים בכיוונים אלה. יש הבדל בין התעקשות על קפה עם חלב שקדים ומיחזור הובל הבית, לבין פעילות פוליטית בנושאים אלה.

ד"ר איתי שילוני הוא מייסד ומנכ"ל S2R, חברה לייעוץ ארגוני אסטרטגי ומרצה עמית בביה"ס אריסון למינהל עסקים באוניברסיטת רייכמן

page

361